

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ՔԱՅՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պարսկաստանի համար տարեկան 10 ֆր. և կամ 4 րբլ. թղթգրմ.
Եւրոպայի և այլ տեղերի համար տարեկան 20 ֆրանգ.
Տնօրէնութիւնն ինք կը վճարէ լրագիրը զրկելու փոստի ծախքը:
Բաժնեգրիները կանխիկ կը վճարուին: Վեցամսեայ կամ եռամսեայ բաժնորդութիւններ ալ կընդունուին, առանց ունէլ յաւելման բաժնեգրին վրայ: Հատով կը ծախուի ամեն տեղ 20 սանթիմ.
Նամակ և ծրար պէտք է զրկել հետեւեալ հասցէով. M. PORTOUKALIAN, rédacteur du journal Arménia. MARSEILLE (France)

Ե ՏԱՐԻ ԹԻՒ 24

1889 ՆՈՅՆՄԱՐԻ 9

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 28 (Հ.Տ.)

ԵԱՐԱՊ

Կը հրատարակուի Ղ. և Շրթ. օրեր

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւններն:
Պարտաւոր չէ վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագիրներն:
Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով:
Ծանուցման 1 միջակ գիրը 1 սանդիմ կարժէ. 1 գլխագիրը 2 սանդիմ:

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la Rédaction (Rue Vacon, 50)

ՀԱՅՈՑ

ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

==

ՆՊԱՏԱԿ ԵՒ ՄԻՋՈՅՆԵՐ

(Բաղուած կանոնադրեց)

«Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» նպատակն է աշխատիլ վարչական բարենորոգումներ մտցունելու թիւրքահայաստանի մէջ, Հայ ժողովրդի տեղական պէտքերին համեմատ: Հայ ժողովրդի ցանկութիւնն է իրաւունք ստանալ ազատորէն ինքզինք կառավարելու որով միայն պիտի կրնան վերնալ այն հարստահարութիւններ որոնք այսօր Հայաստանի թշուառութեան և աւերակ դառնալուն պատճառ կը լինին:

«Հայոց Հայրենասիրական Միութիւն»ը իւր նպատակ իրագործելու համար իւր կարողութեան չափով կը գործադրէ ամեն յարմար եղած միջոցներն, ժամանակի պահանջներին համեմատ կաշխատի ներքին ոյժ գոյացունել Ազգին մէջ իւր ազատութեան համար, հրատարակութիւններ կանէ, գիտական կանէ որոյ որ պէտք է և նիւթապէս ու բարոյապէս կը քաջալերէ անոնց որոնք անձնութեամբ թեմա կաշխատին հայրենիքի ազատութեան գործին:

Միութիւնը կանենայ իրեն բերան եղող լրագիր որ, բացի զանազան լուրեր տալէ իրեն լրագիր, կը հազորդէ ընդհանրութեան ինչ որ Միութիւնը ուզէ հազորդել, տեղեկութիւններ կուտայ Հայաստանի և տարաբան Հայերի գրութեան վրայ և կը ծառայէ հայրենասիրական եռանդը արծարծելու հայերին մէջ:

Ծանօթ. «Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» անդամակցիլ կամ թղթակցիլ ուղղորդներն պէտք է գրուին հետեւեալ հասցէին.

M. Portoukalian
(FRANCE) Marseille

* Հայոց Հայրենասիրական Միութիւն»ը կը նպատակէ Արմենիա լրագրի հրատարակման:

ԲՈՎԱՆ ԴԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ապստամբութիւն Սասնայ լեռներին վրայ.
— Նամակ թիւրքիւնեցի (Պոլիս). — Հարստահարութիւններ ի թիւրքահայաստան.
— Ազատեան պատրիարք Ե. իւր քաղաքականութիւն.
— Նախարարութիւններ Հայոց Հայրենասիրական Միութեան.
— Հայեր ի թիւրքիւն. — Հայեր ի Ռուսիա.
— Տեղական. — Փարիզի Ֆուգանդի.
— Վիլիյմ կայսրի ուղեւորութիւնը. — Արտասանման լուրեր. — Նոր հրատարակութիւն.
— Ծանուցումներ:

ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆ

ՍՍՍՆՈՅ ԼԵՈՒՆԵՐԻՆ ՎՐԱՅ

Մուշէն 14-15 ժամ հեռաւորութիւն ունեցող Սասնայ լեռների բնակիչները որոնք Հայ և Քուրդ են, ապստամբ են թիւրք կառավարութեան դէմ: Կառավարութիւնը երկու դուռնաբան զօրք զրկել է իրենց վերայ, բայց անտեսելով որ անբաւական եղած են զսպել այդ լեռնականների շարժումներն, երկու վաշտ զօրք ևս զրկել է լեռնային երկու թնդանութիւններով մէկտեղ:

Մանրամասնութիւններն յայտնի չեն գեղ:

Բաղէշի նահանգային պաշտօնական լրագիրն, Պրիլիս, կը հրատարակէ թէ ապստամբութեան էն շարք որոնք Խաղաւանի Նորէն գիւղին մէջ կը գտնուէին, իրենց մի քանի ընկերներով մէկտեղ ձերբակալուած են, այս անգամ Պրիլիս լրագիրը կը շնորհաւորէ տեղական իշխանութեան տարած յաղթութիւնը և բարեմաղթութիւններ կանէ Սուլթանի կեանքին համար:

Սասուն գաւառակը որ Բաղէշի կառավարութեան մէջ կը գտնուի, 7000 շափ բնակիչ ունի որոնք հայեր են և քուրդեր են խառն մի լեզու կը խօսին. Սասունցի լեռնականներ ամենքն ալ, թէ՛ Հայ և թէ՛ Քուրդ, զինավարժ և անվախ մարդեր են:

Սասնայ գաւառակի Սիմ լեռների վրայ գտնուած Հայաբնակ երեք գիւղերն են Շէնք, Սէմալ և Գեալիէ. գուղան (Ընկուղաձոր): Տեսնել առանց նկատմամբ Արմենիայի Դ տարէ. շրջանի 32րդ թուին մէջ «Արզն գաւառի Հայեր» վերնագրով և «Սիմ Սարեան» ստորագրութեամբ յղուածն:

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐԻԹԻՒՆ

Կ. Պոլիս, հոկտ. 21/2 նոյ. 1889

Մշոյ թշուառ ժողովուրդ ալ չը կրնալով դիմանալ իրենց խեղճ վիճակին, ճարահատեալ մի աղերսագիր պատրաստեցին Սուլթանին տալու:

Երէկ, ժամ 3ի միջոցներ, Մշոյ դատաւարը կայսերական պալատի քով պատրաստուած էին որպէս զի խմբովին մատուցանէին աղերսագիրն. անգութ զօրքերը, թաղապետութեան պաշտօնեային և ոստիկաններն այնչափ հաւածեցին, այս ու այն կողմ հրեցին որ Մշեցիներն ստիպեալ բաժնուեցան իրարմէ. թէեւ կուզէին խմբուիլ և իրար քով գալ, բայց անգութ պաշտօնեային խարաղանի անխնայ հարուածներէն և ձիւրու կոխակոտէն զգուշանալով, բոլորովին ցրուեալ վիճակի մէջ մնացին:

Երբ նուագներն հնչեցին որ կիւմացիներ Սուլթանին կառք նստիլը, Երանոս անուն Մշեցիներ որուն քով կը գտնուէր աղերսագիրը, շուտաւ և յուսահատուած էր թէ ինչ ընէ, նմանապէս և իւր 4-5 ընկերք. անմիջապէս ծուրեալ Արտօնք գիւղացի կարապետը (որոյ անեղոց կողմէն Մուսայի դէմ բացուած դատին մէջի մուսափմիսի որոշում տուած է հարցաքննելը). Երանոս իւր ահագին ծանր մարմնով անմիջապէս իրը թռչուն ցատկեց կանգնեցաւ Կարապետի կրուշակին վրայ, ձեռքն ունենալով կաշառ մետաքսեայ աւուրգէ ծրար մը որ էր աղերսագիրն. սկսաւ պօռալ Փառիշաքիմ օգ իւր, փառիշաքիմ միւրհամի կիլ (կեցցէ՛ թագաւորը, թագաւորին գլխութիւնը կը խնդրենք), Երանոս անդադար պօռաց այդպէս մինչեւ որ կայսեր ուղարկութիւնն զբաւեց և անոր թիկնապահ հաղաթագներէն մին եկաւ առաւ աղերսագիրն. թէեւ առաջուց քանիներ եկան, բայց Երանոս չյանձնեց աղերսագիրն: Ա՛հ, Տէր իմ Աստուած, այն ինչ անլուր հայհոյութիւններ էին որ զօրքերուն բերնէն կը լսուէին և այն ինչ սպառնալիքներ էին որ կընէին. «Խընդը՛ր կեալուր, աչաղի ինչու քեափիքի աչաղի բնտիրին, քեափիք պէ՛ք քէս սէսին»: այս խօսքերը կը լսուէին թիկնապահներու և զօրապետներու բերնէն: Թէեւ Երանոսի վիճակ շատ դէշ պիտի լինէր, ասանք շատ

պիտի ծեծէին իրեն յանդգնութեան համար, բայց Երանոս երկաթեայ վանդակներու միւս երեսը գտնուելուն համար թիկնապահ և զօրապետք չկրցան իրենց կիրքը յաղեցունել, բայց Երանոսի ետին կեցող քանի մը հեծեալ և հեռեւալ զօրքերն կուզէին վրան յարձակիլ. իւր ընկերներէն և խոնուած բաղձութենէն պաշարեալ լինելով չյաջողեցան ծեծել, բայց ի վերջոյ երբ հսկողութեան ներքեւ տօին Երանոսը, սկսեցին սատիկ ծեծել և անլուր հայհոյութիւններ ընել ըսելով թէ՛ Խընդը՛ր, քեափիք, զըլլալաւա արգուալ վերիլի մի, (վայրի խո՛ղ, անհաւատ, ինչպէս կը համարձակիս աղերսագիր տալ Աստուծոյ հովանուն): Մի քանի հարուածներ ալ տուին Մշեցի վաճառական Մինասեան Խաչատուր աղային, որովհետեւ նա ալ համարձակեցաւ քիչ շատ դիտողութիւն ընել թէ անտեղի են Երանոսին տրուած նախատիւքներն: Ի վերջոյ զօրքերն ըսկան պարծենալ. մէկը կրսէր թէ ես շատ ծեծեցի, միւսն թէ ես շատ ծեծեցի, ուրիշ մ'ալ թէ ես շատ հայհոյեցի: Ժամ ութին քառորդ մնացած (շատ թրքաց), Մշեցի Ազուր գիւղացի Վաղարեան Երանոսը, Տափաւանք գիւղացի Արապատեան Մուրադը, Վարդենիս գիւղացի Պետրոսեան Մովսէսը, այս երեք անձինք ոստիկանաց հսկողութեամբ տարին Պէշիկթաշ Հատան փաշայի պահակաշուք: Այս որ իմացան Մշեցիներն, խրմբովին Պէշիկթաշի պահակաշուք դէնային և յայտնեցին թէ իրենք ալ եկած են բանտարկուելու իրենց երեք ընկերաց հետ. ոստիկանք մերժեցին: Երեկոյեան ժամ 11 1/2ին (շատ թրքաց), ոստիկանաց հսկողութեամբ նաւահանգիստ բերին երեք բանտարկեալներն որոնք չողենաւ գրուելով ստիկանաց հսկողութեամբ բերուեցան Պէշիկթաշէն Կ. Պոլիս ուր կեդրոնական ոստիկանութեան գլուռ բանտարկեցին: Խեղճ Երանոս ո՛չ իր մօտ ստակ ունէր և ո՛չ ալ առաւօտ հայ կերած էր դեռ. իրենց հայրենակիցներ մի քիչ ուտեաւ տուին իրեն չողենալին մէջ: Այս դիւեր բանտ անցուցին այն 3 Մշեցիներ. սա շափ ըսուած է իրենց թէ մինչեւ երեքշաբթի օր բանտ պիտի մնան, իբր թէ յանցանք մը գոր.

ծած են փառիշտացի քոգ եաշա՝ ըսե-
լով կամ մեքանիկ էյի՝ ըսելով Սու-
թանին :

Ահա յարգոյ ընթերցող , իմացիր
թէ Թիւրքիայի մէջ Հայոց դէմ հա-
րստահարութիւնը ինչ աստիճան սաս-
տիկ է . երբ հարստահարչի մը մասին
բողոքելու լինին , բողոքողներն կը
բանտարկուին և չարագործն ու ա-
ւագանին աղատ կեանք կը վարեն , ինչ-
պէս որ երեք Մշեցիք բանտերու ան-
կիւնները կը հեծեն անօթի ու ծա-
րաւ , իսկ չարագործ Մուսան Գա-
տըգիւղի բարձանց վրայ պալատանը-
ման տան մը մէջ կը գուարճանայ ... :

Հաւատարմութեան վերջապէս ա-
մենքս ալ որ արգարութիւն բառը
Թիւրքիայի համար չէ բնաւ , իսկ ա-
նիւրաւութիւն և անգթութիւն Թիւրք
կառավարութեան յատկանիշն են :

Չեմ ուզեր երկարօրէն գրել Թիւր-
քիայի փաստախանութիւն անկարգութեան
մասին ալ , որովհետեւ ըրածնին նոր
բան մը չէ այլ ստեպ աեղի կունենայ
իր սովորական : Գաւառներէն , Վա-
նէն , Մուշէն , Բաղէշէն և Կարնէն
եկած նամակները կը բանան կը կար-
դան և անկէ վերջ կը յանձնեն նա-
մակները տէրերուն : Այս շարժումն
փաստաւ ալ երկու օր պահէին վերջ ,
բանալով յանձնեցին տէրերուն , իբր
թէ քննելու համար թէ մէկէն աւելի
նամակ կ'ալ մէջը , որովհետեւ արգել-
ուած է այժմ մէկէն աւելի նամակ
ղարկել մէկ նամակի կշռով , այսինքն
15 կրամով :

ԿԱՅԾԻԿ

ՀԱՐՍԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Ի ԹԻՒՐԿԱՀԱՅԱՍՏԱՆ

Տիգրանակերտէն կը հաղորդեն մեզ
հետեւեալները .

Տիգրանակերտի մէջ Թուրք կառավա-
րութեան կողմէն « Խաֆիյէ մէճլիսի »
(Թաքուն ատեան) անուամբ ժողով մը
կայ կազմուած , ոյր պաշտօնն է ծագեալ
լրտեսներու մատնութեամբ Հայեանական
խնդրոյն վերայ խօսող Հայերն առանց
երկար բարակ քննութեան պատժել ... :
Վայ այն Հայոց գլխուն որ ուրախու-
թեան մը , առեւտրական կամ մասնաւոր
խնդրոյ մը համար միասին կը ժողովուին .
միշտ ահաւորողի մէջ է սրտերնին որ մի
գուցէ լրտեսութիւն և մատնութիւն ... :

Անցած մայիս ամսի 21/2 յունիսի
կիւրակի օրն , 12 սրկիայ Թուրք երկտա-
սարդ գինեւորն մը մէջ որոշում կընեն
աղօթից ժամանակ քրիստոնէայ ազգաց
եկեղեցիները մանկ վրնեալ և յարձակել
կղերաց վրայ , որով կարելի է ժողովուր-
դը յուզուելով մեծ աղմուկ մը փրթի :
Եւ իրաւ սոյն 12 չարագործներն 6 զոյգի
բաժնուելով , առաջին զոյգը կերթայ Ա-
սորուց Աստուածամօր եկեղեցին և մերկ
դաշոյն ի ձեռնին կը մտնեն ժողովրդեան
մէջ և մինչեւ պատարագիչ քահանային
քով կեննեն տաճարը պօռալով թէ՛ ին-
չո՞ւ գուցէ այդպիսի փառաւոր հանգերծ
կը հազնիք , մեզ ալ տուէք ստիկէ . ապա
թէ ոչ կ'սպաննենք զձեզ : Պահակապա-
նաց լուր կը տրուի , փոխներ գալով
մեծ դժուարութեամբ կը տանին սոյն
չարագործները կառավարութեան :

Նոյն օրը երկրորդ զոյգը կերթայ Հայ
բողոքականաց ժողովարանը կէս աւուր
աղօթից ժամանակ և ամպլոնը գտնուող
քարոզչին ուղղակի մ'ուղղելով կը պօ-

ռայ . Ինչո՞ւ գուցէ այս փառաւոր չէնքին
մէջ ժողովուած էք , կեանքներ , աս
մէկիկ լինելու արժանի է : Նորէն փո-
րաներով դուրս կը հանուին բռնու-
թեամբ , յանձնուելով կառավարութեան :
Բայց ի՞նչ օգուտ . իբրեւ գինով կար-
ձակութիւն քանի ժամէն ետքը :

Աս երկու զոյգը բռնուելէն ետքը ,
միւս 4 զոյգերը չեն համարձակիր յար-
ձակել միւս ազգաց եկեղեցեաց վերայ :

Անցած մայիս 17/29ին , Թրքաց պայ-
րամի առջի աւուր ուրբաթ երեկոյն դո-
ղեր կը մտնեն Հայ կաթողիկոս եկեղեցին
և Գերապայծառ Յովսէփ Ֆերահեանի ա-
մենափառաւոր խոցն մտնելով բոլոր
ստակի արկղերն կը կոտրեն , մեծ գու-
մար մը ոսկի կը գողնան , և մնացեալ
գիրքերն , պատկերներն , գորգերն , նըս-
տարաններն իրարու վրայ գիւղելով , ամե-
նուն վրայ քարիւղ կը լցունեն , կրակը
տակէն բռնկուելով կը փայլին : Կէս
գիշերին Թալի գրացիք արթննալով խո-
ցը կը վրցունեն և կրակը կը մարեն , եթէ
քիչ մը ուշ հասնէին , բոլոր եկեղեցին
հրոյ ճարակ պիտի երթար : Գերապայ-
ծառը Տիգրանակերտ չէր , ամիսէն աւե-
լի է որ կը պտտէր Ծարգինու կողմերը ,
Հայերը պապականութեան դարձուելու
աշխատելով , թէեւ շատ անմեղ Հայեր
գիշերով իւրեանց անկողիններէն հան-
ուելով մատնուեցան կառավարութեան և
ձգուեցան բանտը , բայց այս օրերս կը
հաստատուի թէ Գերապայծառի մի կա-
թողիկ փոքրաւորն ըրած է այդ գողու-
թիւն Թրքաց ձեռամբ :

Մայիս ամսին մէջ 4 Հայեր Թրքացած
են Տիգրանակերտի մէջ . մին 25 տարե-
կան Համի Յակոբ դասաւոր անուն անձն էր ,
երկրորդը Սադուկեղի 18 տարեկան պա-
տանի մը , երրորդը Ալլիքի երկու եղբայր-
ներ , մեծը 12 , փոքրը 10 տարեկան :
4ն ալ անմիջապէս թլփառուեցան և պայ-
րամին առջի աւուր առաւօտուն մեծ
մզկիթի դուռը կեցուցնելով մուրալ տուին
իրենց , ըստ քաղաքի Թրքաց սովորու-
թեան : Չորսն ալ սնտաի յոյսերով խաբ-
ուած են Թուրքերէն :

Այս օրերս Թուրք մը Հայ այրել կնոջ
մը տուն մտնելով կուգէ անոր պատիւը
բռնաբարել . կինը մեծ դժուարութեամբ
փողոց կը փախչի օգնութիւն պօռալով .
կը հասնին դարպիք կը տանին կինը Հայոց
Տեղապահին , որ Թագրի մը գրելով կու-
սակալին կը դրկէ զնա : Կը կանչուի Թուր-
քը կը քննուի , բայց պատճառելով թէ
կինը կանչեց զիս ներս իւր կամօք , ես
ալ գնացի , անտարտ կարճակուի . թէեւ
դրացիք կը վկայեն թէ կինը մաքուր բա-
րոյականի տէր է , բայց օգուտ չընէ :

Շահֆիլէր իմամի Սայիտ և Պէլեթիյէ
Բէիզի Թէլլալ պաշի Զիլֆիգար անուն
երկու Թրքեր քաղաքէն 8 ժամ հեռաւո-
րութեան վանուող Խանիկ անուն պան-
դուկի կերթն Գիւմարութեան : Երեկո-
յին հոն կը մնան , առտուն վերադարձին
կը հարցունեն եղած ծախքը . 18 զրուշ է
կը պատասխանէ պանդուկապետը . Շահ-
ֆիլէր իմամին ի պատիւ Պէլեթիյէ Բէի-
զին ինք կը վճարէ ծախքը մէճիտ մը :
Բէիզ Զիլֆիգարն ալ մէկ մէճիտ ընծայ
տալով կը գատուին : 2 օր ետքը պանդու-
կապետն և իւր սպասաւորն Տիգրանա-
կերտ իւրգէն առաւտուրի համար : Շահ-
ֆիլէր իմամի մի ծառան բռնելով պան-
դուկապետի սպասաւորը , իւր տիրոջ տը-
ռած մէճիտը կը պահանջէ : Սպասաւորը
չի տար , ըսելով թէ այն տիրոջ իրա-
ւունքն է , իրեն տուած էք : Ասոր վրայ
Թուրք ծառան չուկային մէջ խեղճ Հայը
անգլթօրէն կը ծեծէ , խաչ և կոճն անար-
գելով և վրայի ասուէ ամպան (մինթան)
ու մէջքի անէմ շալ գօտին և գլխի ֆէշն
բռնութեամբ առնելով կերթայ : Պան-
դուկապետն ու սպասաւորը կը գիւմար
Շահֆիլէր իմամին յայտնելով եղելու-

թիւնը . բայց սա անարգելով կը վռնտէ
զիրենք իւր առջեւէն : Կը պարտաւորին
խեղճերն մէճիտը յետ տալով առնու-
հանդերձին :

ԱԶԱՐԵԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐԺ

ԵՒ

ԻՒՐ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պօլսէն Թիֆլիսի ՄԵԱԿԻՆ գրը-
ուած հոկտ. 5/17 ամսաթիւ մի թրդ-
թակցութեան կը քաղենք հետեւեալը .

« Մինչ մեր եկեղեցականութիւնը
կը հետամտի ազգին ընդհանուր կա-
ցութիւնը բարոքելու խնդիրներով ,
կաթողիկ հայոց Ազարեան պատրիար-
քը կը գեղեցիկ կառավարական պաշ-
տօնատունները , մատնանիշ կընէ Հա-
յոց ձգտումները , գովաւանքներ կը
կարդայ Հայաստանի Թիւրք կառա-
վարչներու հայրախնամ վարչութեան
և ամեն միջոցներով կը ջանայ ատե-
լութիւն սերմանել մեր և կաթողիկ-
ներու մէջ :

« Նախորդ թղթակցութեամբ պատ-
մեցի Բերայի գերեզմանատան խն-
դիրն , որ այժմ օրուան խնդիր է .
տարակոյս չկայ թէ Ազարեան պատ-
րիարք պիտի ջանախուսի , թէպէտև
նորին գերապայծառութիւնը գիւմար-
ով մեծ-եպարքօսին , պաղատեր է ,
որ թոյլ չը տրուի լրագիրներուն այդ
խնդրի վրայ խօսել ալ եւս և այդ
պաղատանքն ալ լսելի եղած է :

« Ազարեան պատրիարք իր իմաս-
տուն քաղաքականութեան արգիւնք-
ները կը տեսնէ : Անցեալ շաբաթէ ի
վեր նոր խնդիր մը ծագեցաւ : Ահա՛
ինչ է :

« Մարմարայի վրայ կը տարածուի
Սամաթիա , որ ունի ահագին գերեզ-
մանատուն մը Պալլադ անուամբ , այդ
գերեզմանատունը կեդրոնական է , հոն
կը թաղուեն ուրիշ շատ մը թաղերու
հայերը , մանաւանդ պանդուկապետն :
Հայերը այդ գերեզմանատան տէրն
ըլլալով հանդերձ մինչև այսօր եղ-
բայրաբար թոյլտուած են որ կաթո-
լիկներն ալ առանց խտրութեան թաղ-
ուին մեր գերեզմանատուններու մէջ .
— և պէտք է խոստովանել թէ այդ
մասին շատ աւելի ազատամիտ ենք
քան եւրօպացի ուրիշ ազգերը : Մինչև
այսօր ոչ ուրեք ձայն մը ելած է ,
բայց ահա յանկարծ Ազարեան պատ-
րիարքի պահանջումը մտքերը կը վեր-
դառնէ : յուզումը կսկսի տիրել և Սա-
մաթիայի հայերն , որք Պօլսի կրակոտ
հայերը կը համարուին , կը գիւմար Պատ-
րիարքարանը և կը պահանջեն որ այլ
եւս իրենց գերեզմանատան մէջ չը
թաղուեն կաթողիկ հայեր , քանի որ
իրենց իրաւունքները վտանգի կեն-
թարկեն Ազարեան պատրիարքի
պատճառաւ . տեսնենք ինչ որոշում
պիտի տան Կրօն և Քաղ. ժողովներն :
Բայց ամեն պարագայի մէջ յայտնի է
թէ Ազարեան պատրիարքն է որ այս
անհերքութեան ոգին կը գրգռէ :

« Բայց Ազարեան պատրիարք պիտի
կարենա՞յ շարունակել անպատիժ իր
այս հակազգային քաղաքականու-
թիւնը , իրեն համար ալ պարագայ .

ները կը դժուարանան : Արդէն կա-
թողիկ հայոց մէջ շարժում մը սկսած
է Ազարեան պատրիարքի դէմ , լու-
սամիտ մասը աւուայ կը կրճատէ այդ
եկեղեցականին ճիգութեան քաղա-
քականութեան դէմ , քաղաքակա-
նութիւն մը որ վերին աստիճանի վը-
նասաբեր է ընդհանուր ազգին հա-
մար . անշուշտ պիտի չը յաջողի . Հայ
ազգը շատ Ազարեաններ տեսած է »

ՆՈՒՐԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

« ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ »

« Հայոց Հայրենասիրական Միու-
թեան » Վարչութիւնը շնորհակալու-
թեամբ հրատարակութեան կուտայ
իրեն հասած հետեւեալ նուիրատուու-
թիւններն .

Յայտնի է մեր ընթերցողներին որ
Ամերիկայի Միացեալ - Նահանգների
Նիւ Եորք քաղաքի Հայեր « Խաթըն
Սթար Հոյլ » օրահին մէջ հաւաքուած
և ատենախօսութիւններ եղած էին
օգնելու համար « Հայոց Հայրենասի-
րական Միութեան » , Ներկայ ունկըն-
դիրներն այդ Միութեան օգնելու
համար անմիջապէս իրենց պատրաս-
տակարութիւն յայտնելով , նուիրա-
տուութիւններն սկսած էին նոյն իսկ
օրահին մէջ : Նուիրատուներն մէկ
Յանձնաժողով կազմած էին որ այդ
նպատակով հանգանակութիւնն շա-
րունակէ և հանգանակուած գու-
մարն հասցունէ « Հայոց Հայրենասի-
րական Միութեան » : Այժմ շնորհա-
կալութեամբ կը հրատարակենք որ
Յանձնաժողովի Գանձապահ Մեծ. Տ.
Յ. Սարափեանէն առ հաշիւ հանգա-
նակութեան 200 տոլարի մի փոխա-
նակադր եկած է Միութեան Ընդ-
հանուր Տնօրէնին : Այդ փոխանակա-
գիր Փարիզի վրայ արժած է 1034
Ֆրանկ : Հանգանակութիւնը գեւ. կը
շարունակուի :

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգների
Ռիւ Մոնթր քաղաքի Հայեր օրոնք մեծ
մասամբ Հայաստանէն գաղթած են
այնտեղ , « Կաճառ Հայկական » օրա-
հին մէջ հաւաքուելով , իրենց ատե-
նաբանութեան նիւթ բրած են « Հա-
յոց Հայրենասիրական Միութեան »
օգնելու պէտքը և համաձայն որոշ-
մամբ ձեռնարկած են անմիջապէս
հանգանակութեան : Առ հաշիւ այդ
հանգանակութեան որ գեւ. կը շա-
րունակուի , « Կաճառ Հայկական » ըն-
կերութեան Ատենապետ Մեծ. Տ. Մ.
Թօփհանէլեանի միջոցով գրկուած է
մեղ 400 տոլար : Այդ գումար արժած
է Փարիզի վրայ 506 Ֆրանկ :

Պալլադի Բիւժէնի քաղաքէն
« Հայրենասիրաց Միութիւն » ն իւր
գանձանակի հատոյթն եղող 50 Ֆր.
գրկած է Միութեան Ընդհանուր Տը-
նօրէնին :

ԼՈՒՏՈՒՆԷՆ Մեծ. Տ. Վ. շրկած է
20 Ֆր. : ԳԱՀԻԷՆ Մեծ. Տ. Ն. Մ.
շրկած է 15 Ֆրանկ :

Կ. Պ
տեւեալ
պետու
որ ինք
ժաման
զաւ Մշ
կտրած
տասիս
կերպով
գրէ/թէ
Այս
երկու
որ ինք
ժուան
ազգու
Բ. թէ
ստախ
— Կ
եալը .
վարձա
չայի կ
անձնակ
պէս կա
պտրտ
սպասա
վերարկ
մար Բ
այնտեղ
րեն իր
նստեցու
Ինչո
շնորհով
համար
կը ծառ
Իսկ
իր թոյլ
ցունելու
դնեն
գիրքի
հայաս
— Լ
զարդ Պ
ուառ վ
կեդրոն
մեկ է
բողոքով
կան դր
Պատրի
համար
ուած հ
լի չերե
— Մ
հուրդ տ
րիարք
նիւի վ
թով յ
նադրի
գործադ
րիւրը
չուղեր
արքի ա
բոց դա
եղեր այ
ցեր է եր
րի հեռ
իրեն ա
— Յ
որ Արթ
րէ/թեան
էր Ս. Պ
իւր ալ

ՀԱՅՏԵՐ Ի ԹԻԻՐԻՍԻԱ

Կ. Պօլսէն մեզ կը հաղորդեն հետեւեալը. «Անցած օր եւրոպական պետութիւններէ դեռ պահանջներ Բ. Դուռը Մեծ Եղբայրութեան հետ տեսակցած ժամանակ հարցուցեր են թէ ինչ եղաւ Մշակութեան խնդիրը, ձայներն ինչ կտրած կերպով: Եղբայրութիւնը կը պատասխանէ թէ՛ Սյոն, մենք որեւիցէ կերպով գոհացուցինք զիրենք. այժմ գրեթէ բոլորովին հանգիստ են:»

Այս տեսակցութենէն կարելի է երկու խրատ առնել. Ա. թէ մինչեւ որ ինք ժողովուրդը չյաջողի շարժումներ անել, ուրիշները չեն կրնար ազդու կերպով միջամտել իր գաղտնիքին, թէ Բ. Դուռը որչափ յանգուգն է ստախոսութեան մէջ:

—Կ. Պօլսէն մեզ կը գրեն հետեւեալը. «Մուսա պէյ մի շքեղ տուն վարձած է այժմ Դատարարի տունը Կալայի կեանք կը վարէ. ունի իրեն անձնական ձիեր, թէեւ ընդհանրապէս կառքով կը պտըտի: Շուկայները պտըտած ատեն իր ետեւէն մի քանի սպասաւոր ունի որոնք իր հովանոց, վերարկու ևն. կը կրեն: Դատարար Բ. Դուռը գնացած ժամանակ այնտեղի սպասաւորներն կը դիմաւորեն իրեն, պատուաւոր տեղերն կը նստեցունեն և սուրճ կը հրամայեն:»

Ինչո՞ւ չընէ այդ ամենը Բ. Դուռն չնորհով երբ Հայերն բնակին ընելու համար Բ. Դուռն ունեցած ծրագրին կը ծառայէ:

Իսկ մեր Պատրիարք Սրբազանն ալ իր թոյլ վարմունքով, զոր արդարացունելու համար խոհեմութիւն կը դնեն անունը, դեռ կրտսերական գիրքի մէջ կը գտնուի Բ. Դուռն այդ հայաստան քաղաքականութեան դէմ:

—Արժ. Նաթանեան ծերունազարդ Պօլսէն վարդապետը ամենամիջուռաւ միջոցով մէջ կը գտնուի Կ. Պօլսէն կեդրոնական բանտը. խեղճ գրեթէ մերկ է բանտին մէջ, վրան զլախը բոլորովին թափելով, յուսահատական դրութեան մէջ կը գտնուի. իսկ Պատրիարքաբանը խոհեմութիւն կը համարի չօգնել յանկուտի բանտարկուած հայ վարդապետին որ տհաճելի չերեւի Բ. Դուռն . . .

—Մի քանի երեսփոխաններ խորհուրդ տուեր են Ամեն. Աշխարհի Պատրիարքին որ այցելութիւն տայ Ալմա-նիակ Վիլնէյէ կայսրին և այդ առթիւ յիշեցան իրեն Պէրլինի գաշ-նադրի ճարգ յօդուածին գեղ. անգործադրելի մնացած լինելը: Պատրիարքը պատասխանեց թէ ինք ինք չազդեր շարունակել Ներսէս Պատրիարքի արած անխոհեմութիւններն որոնց դառն պտուղներն կը ճաշակէ եղբր այժմ ազգը: Ի վերջոյ խոստացեր է երթալ անսակցել Վիլնէյէ կայսրի հետ և թէ մի այդպիսի հրահանգ իրեն տայ. . . Բ. Դուռն:

—Յայտնի է մեր ընթերցողներին որ Արժ. Սահակ վարդապետ Նազա-րէթեան ազդարարութիւն ընդունած էր Ս. Պատրիարքէն որ դադարեցունէ իւր ազդարարական եռամսհոս քա-

ղաքներ եկեղեցիներն մէջ: Կը լսենք թէ Արժ. Տէր Յովհաննէս քահանայ Մկրեան մինչեւ անգամ ուզեր է Կը-րօնական Ժողովին ներկայացունելով այդ խնդիր, պատժել տալ յիշեալ վարդապետը իւր ազատասիրական քարոզներէ համար. բայց Կրօնական Ժողովին ատենապետ Գեր. Խորէն Սրբազան թոյլ չէ տուեր որ խնդիրը այդպիսի ծանր կերպարան առնէ:

—Խառն Ժողովը հոկտ. 20/1 նոյ. ի նստին մէջ Տիգրանակերտի համար առաջնորդական ընտրելիներէ հետեւեալ ցանկը պատրաստելով զրկեր է Տիգրանակերտ.

Արժ. Յովհաննէս Ծ. Վ. Փափագեան
» Յակոբ » Աշոտ
» Վահան » Յակոբեան
» Մաղաքիա » Տէրունեան:

—Վարդապ. և Լիմ. անապատի Նախկին միաբաններէն Արժ. Տ. Մե-լիսեղեկ Ծ. Վ. Շահնազարեան որ այժմ Կ. Պօլսէն կը գտնուէր, Աղբակի վիճակին և Ս. Բարթողիմէոս վանքի տեսչութեան պաշտօնով կերթայ Պաշտպան:

—Պատրիարքական Փոխանորդ Գեր. Գէորգ Ծ. Վ. Իւթիւճեան գը-նացեր է հեղինակական դեռ պահանջներ, Ս. Պատրիարքի կողմէն չնոցաւորելու համար Յունաստանի գաղափառագիտական ամուսնութիւնն Սօփիա իշխանուհուն հետ: Ն. Գերապատուութիւնն արժանաւայել մեծարանքով ընդունուեր է:

—Ուսումնական խորհուրդը կարգադրեր է որ այսուհետեւ ազգային բոլոր վարժարաններն յատկապէս բը-ժիշկներ այցելեն, աչքէ անցունելու համար աշակերտների առաջնական դրութիւնը:

ՀԱՅՏԵՐ Ի ՌՈՒՍԻԱ

Լուր կայ թէ Վեհ. Մակար կաթողիկոս Պետերբուրգ պետք է գնայ, ինչո՞ւ համար և երբ. գեղ. յայտնի չէ:

—Տաթեւացի Արժ. Տ. Սիմէոն ծերունի քահանայն որ մի տարիէն աւելի է որ թիֆլիսի մէջ բանտարկուած էր այն դատաւճռով որ իբր թէ Տաթեւի հայ ժողովուրդը կառավարութեան գէմ գրգռած էր զինուորապետութեան ժամանակ, այժմ թոյլտուութիւն է ստացեր իր հայրենիք վերադառնալու: Յիշեալ քահանայն իր հայրենիքի մէջ թէեւ բո-լորովին ազատ պիտի լինի բանտարկութենէ, բայց 4 տարի պիտի ենթարկուի ոստիկանութեան հսկողութեանը:

—Արժ. Եսայի վարդապետ Աստուածատուրեան որ երբեմն Մանչէսթըրի և վերջերս Լոնտոնի հայ դպրութեան ղեկավարութեան հովիւ եղած է, Ա. խաղիկայի Առաջնորդական յաջորդ նշանակուեր է:

—Բաթումի Հայերի խնդրանքին համեմատ, Վեհ. Կաթողիկոսը Բաթումի քարոզիչ նշանակուեր է Գեր. Խորէն Ծ. Վ. Ստեփանէն:

ՏԵՂԱԿԱՆ

Կը յիշեցունենք մեր ընթերցողներին որ վաղը, կիրակի, Ս. պատարագի աւարտած ժամանակ հոգեհանգստի պաշտօն պիտի կատարուի Հայոց մատրան մէջ, երջանկալիշատակ Ներսէս Պատրիարքի վախճանման 5 տարեգարծին առթիւ:

—Երէկ Մէսաթըրիի «Սէյն» շուգէնաւով Աղբակեան գրիւղ վերադարձաւ Մեծ. Տ. Ներսէս Մաճարեան որ Փարիզ գնացած էր Յուդահանգէսը տեսնել:

ՅՈՒՅԱՀԱՆԳԵՍԻ ՓԱՆՈՒՄԸ

Փարիզի Յուդահանգէսը, հրաշալիքների այդ անմահ տեսարան, վերջապա նոյ. 6ի չորեքշաբթի օր, ճիշդ 6 ամիսը լրացած լինելով: Փակման օրը 400,000ի չափ այցելուներ եղած են: Փակման առթիւ եղած գիշերային հանգէսը շատ հիանալի եղած է. միայն թէ ցաւալի դէպքեր ալ անպակաս եղեր են խուռն բաղմութեան պատճառով: 60ի չափ անձեր ճմուռելով միառուեր են շատ կամ քիչ, և ոմանք ալ քիչ է մնացեր որ շնչապառ լինին: Այդ 60ի մէջէն 9 տղայներ էին: 14 տղայներ ալ բաղմութեան մէջ իրենց ծնողներն կուրուսած լինելով, Յուդահանգէսի ոստիկանութիւնը ժողովրդ է զանոնք, իրենց ծնողներ գտնելով յանձնելու համար:

Չորեքշաբթի կէսօրին, Հանրապետութեան Նախագահ Պր. Բարնո իբր պարզ այցելու գնացած է Յուդահանգէսը: 2ինք ճանչելով բաղմութիւնը «Կեցցէ՛ Հանրապետութիւն, կեցցէ՛ Բարնո» պօռնացեր և ծափահարեր են:

Յուդահանգէսի մուտքերէն մինչև այժմ եղած հատուցել կըր հաշուով 25 միլիօն ֆրանկ կը համարուի որ 1878ին Փարիզի Յուդահանգէսին ունեցած հատուցելն 12 միլիօն տուի ըսել են:

Ի բաց առեալ փակման չորեքշաբթի օրը որ այցելուների ճիշդ հաշիւը դեռ չէ հրատարակուած պաշտօնապէս, հոկտ. 3ի կիրակի օր ամենէն շատ եղած են այցելուներն որոնց թիւն հասած է 387,877ի: Մայիս 10ին, ուրբաթ օր, ամենէն քիչ այցելու եղած օրն է. 36,932 հոգի միայն այցելած են նոյն օր:

Այս Յուդահանգէս Թրանսի Մեծ Յիւդափոխութեան հարիւրամեակի յիշատակին նուիրուած լինելուն համար, ինչպէս յայտնի է, մի քանի մեծ պետութիւններն չուղեցին մասնակցել պաշտօնապէս. բայց այնու ամենայնիւ ոչ պակաս հիասքանչ յաջողութիւն ունեցաւ Փարիզի 1889ի Յուդահանգէսն և արուեստների ու գիտութիւնների մինչև այժմ արած հիանալի յառաջդիմութեան յաղթանակին հետ ցոյց տուաւ նաեւ Թրանսի զօրութիւնն ու կարողութիւնն, Թրանսի համար բարոյական մեծափառ մի յաղթանակ ներկայացունելով:

ՎԻԼՆԵՅԻՄ ԿՍՏՈՐԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Վիլնէյէ կայսրը նոյ. 7ի երեկոյին հետեւեալ հեռագիրը ղրկած է Պիսմարք իշխանին. «Սուլթանի շերմագին հիւրընկալութեամբ իբր երազի մէջ դրախտաման մի բնակութենէ յետոյ թողուցի Կ. Պօլսը և Տարտանէլէն կանցնիմ. օգը շատ դեղեցիկ է:»

—Տարտանէլէն նոյ. 7ին կը հեռագրեն որ «կայսր» շուգէնաւը որի մէջ կը գտնուէր Վիլնէյէ Բ, առաւօտեան ժամ 8ին անցած է անկէ առանց կանգ առնելու: Իրեն կուղեկցէին «Հոհէնձօլէրն» մարտանաւը, «Իզդէտտին» զբօսանաւը և ուրիշ շատ շուգէնաւներ: Տարտանէլի ամբողջներէն ողջունեցին Ն. Վեհափառութեան անցնելը, ալմանական դէ-րօշալը պարզելով:

—Վեհափառութիւններ կը տեսնուին այնտեղ, դիմաւորելու համար Ալմանիակի կայսրին և կայսրուհուն:

ԱՐՏԱՍԱՀԱՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Սօփիան կիմացունեն թէ Պրն. Սլաւոֆֆ Սպարանյէի նախագահ ընտրուեր է: Սոպրանյէի բացման առթիւ իշխանին կարգացած ճառը կը յայտարարէ թէ Պուլլարիան օր ըստ օրէ կը յառաջդիմէ և ամբողջ աշխարհի համակրութեան կարծանանայ:

—«Գործարարական Բօլիթի» կը գրէ թէ Ֆէրդինանտ իշխանը նկատուելով որ իր արարողագրատ Պ. Պուրպուլոն Սերպիան անցնելով Սօփիա գը-նացած ժամանակ, սերպ ոստիկանութեան պաշտօնայինքը ներդրութիւն տուած են իրեն, իմացուցեր է Սերպ կառավարութեան որ ինք ալ Սերպիան պիտի անցնի և ինչ որ պատահի իրեն սերպական հոգին վրայ, կառավարութիւնը պատասխանատու պիտի համարի: Յիշեալ լրագրը կը յաւելու թէ Ֆէրդինանտ իշխանը սերպական հոգէն անցած ժամանակ գաղտնի ոստիկանութեան պաշտօնատարներ իրեն հետեւած և մասնաւոր հսկողութիւն տրած են իշխանի նստած շուգէնաւին:

—Ռուս կառավարութիւնը Բոլոնիայիներէ համակրութիւնը վառարկու համար կը պատրաստուի վարչական բարենորոգումներ մտցունել Բոլոնիայի մէջ: Բոլոնիայիներն աւելի ընդարձակ քաղաքական իրաւունքներ պիտի տրուին Ֆինլանտայիներին նման:

—Ժնէվի մէջ ոստիկանութիւնն ընդ փակեր է Փրիւթեան բանակի ազանդին հետեւողների ժողովարանները: Փակման ժամանակ դիմադրութիւններ և մի քանի ձերբակալութիւններ եղեր են:

—Կրէտէի մէջ վերստին սկսած են ապստամբական շարժումներ: Շաքիր փաշան 3 պատերազմանաւերով գնացեր է Սֆաքիա ուր կը վախցուի թէ նոյն իսկ օսմանեան զօրքերն ալ կապտամբին: Յունաստանէն զէնք և

աւարտածները զրկած են եղեր Սֆա-
քիա ապստամբներին :

— Կարինէն կը գրեն թէ հռչակա-
ւոր Բէրիւ աւազակապետը գնացեր
անձնատուր եղեր է պարսիկ կառա-
ւարութեան : Նոյնպէս Արճէշցի Համզո
աւազակապետն ալ Վան վերադառ-
նալով անձնատուր եղեր է Վանինա-
հանգային իշխանութեան :

— Սերպիաի նախկին թագաւոր
Միլանը մտադիր է իր բնակութիւն
վերջնականապէս հաստատել Փարիզի
մէջ : Առ այժմ Փարիզէն գնացած է
Վիէննա և թերեւս երթայ մի քանի
օր անցունէ Պէլկրատ :

— Կոմս Բալնօքի որ Ֆրիէտրի-
խսուհիէ գնացած էր իշխան Պիւմար-
քի հետ մի տեսակցութիւն անելու
համար, վերադարձեր է Վիէննա, և
կը տեսակցութեան արդիւնքը փու-
թացեր է հաղորդել Ֆրանսի Եղեմ
կայսրին :

— «Մէքօլ» լրագիրը կը գրէ թէ
Պուրէշի մէջ 14 ռուս սպայներ ձեր-
բակաւոր են որոց վրայ գտնուեր են
բազմաթիւ բերդերի յատակագիծ-
ներ (plan) :

— Կալլէսի իշխանը և իր որդի
ձօրճ իշխանը նոյն Յին Եգիպտոսէն
մեկնելով հասած են Աթէնք նոյն Դին
Եգիպտոսի խորվր Գահիրէի մէջ մին-
չեւ երկաթուղու կայարանը գնացեր
է զիրենք ճանաչող գնելու համար :

— Ամերիկայի Միացեալ Նահանգ-
ներին մէջ 1892ին լինելիք համաշ-
խարհական Յուլիանոսի համար
վիճաբանութիւն կար թէ Նիւ Եորքի
մէջ լինի այն թէ Զիքալոյի մէջ : Այ-
ժմ որոշուեր է թէ Զիքալոյի մէջ
լինի այդ Յուլիանոսի որ պիտի
աշխատին Ամերիկացիներն մինչև հիմա
եղած բոլոր Յուլիանոսներէն ա-
ւելի շքեղ և հետաքրքրական անել :

— Իտալիայի մէջ շատ տեղեր հե-
ղեղանման անձրեւներ և գետերի յոր-
դումներն պատճառով թշուառու-
թեան ենթարկուեր են :

— Մոնթէնէկոյի մէջ սողի պատ-
ճառով շատ խեղճութիւն կը տիրէ :
Շատեր անցած են Սերպիա : Սերպի-
ացիներ անոնց օգնելու համար հան-
գանակութիւն բացեր են իրենց մէջ :

— Վիէննայի մէջ գրեն թէ Պուլ-
կար կառավարութեան արած 30 մի-
լիոն ֆրանկի փոխառութեան յաջո-
ղելուն մեծագէտ նպատակ է Աւստ-
րիական կառավարութիւնը որ հա-
տատ յոյս տուեր է թէ 6 ամիս չը
տուեր և Ֆէրտինանտ իշխան Պուլ-
կարի վեհապետ կը ճանչցուի :

— Կ. Պոլսի լրագիրներին մէջ կը
կարդանք որ Սիլիւստրի կողմէ մէկ
մեծ հրդեհ եղեր և 151 տուն, 1
միլիթ, 2 մէսճիտ այրեր և 684 հօգի
տուանց բնակարանի միացեր են :
Սուլթանի հրամանով նախնական օգ-
նութիւններ զրկուեր են հրդեհէն
ձիւղաւորներին և Սուլթանի նախա-
ղահութեամբ երկու Յանձնաժողով-
ներ կազմուեր են նուէրներ հանգա-
նակելու և օգնելու համար հրկիզ-
եալներին : Այրուած թաղերը թըր-
քաբնակ են :

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Լոյս տեսաւ

ՏԱՆՏԻԿԻՆ ԵՒ ԽՈՀԱՆՈՑ

Երկու մասից բաղկացած գիրք

Մասն առաջին. — 400ի չափ տե-
ղական և եւրոպական՝ աժան, համեղ
և անձնաւ կերակուրներ պատրաս-
տելու եղանակ :

Մասն երկրորդ. — 200ից աւելի
տնտեսական գիտելիք՝ քաղցրաւե-
նիք, թթուեղէն. պտուղների, բան-
ջարեղէնի և կանաչեղէնի պահպանելը
և չորացնելը. կաթնատնտեսութիւն
և զանազան գիտելիք :

Կազմեց Յ. Մելիք Բախտամեանց
Գիւն 1 Ր. 50 Կ.

Վաճառվում է Թիֆլիս բոլոր յայտ-
նի գրադատական գրատեսչութիւն և Մար-
տիրոսեանի տպարանում : Վերջնոր
մօտ 10ից աւելի գնողին 10 տոկոս
զիջում կը լինի :

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱՆԵԱՆ
Է

ԼԻՆՉԻ ՕՐԵՆՔԻՆ ՏԱՃԿԱՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

(ՊԱՏԿԵՐ ՄՕՏԻԿ ԱՊԱՌԱՅԻՑ)

ՊՐԵՑ Մ. Պ.

(Այս տետրակի մէջ ցոյց կը տըր-
տուի թէ բռնաւորների և ազգա-
մասնիչ Հայերի դատաստանը ինչպէս
պէտք է տեսնուի այնպիսի երկրների
մէջ ուր օրինաւոր և արդարադատ կա-
ռավարութիւն չկայ) :

Մեկ օրինակի գինն է 20 սանթիմ.
20 օրինակը 3 ֆրանկ և 50 սանթիմ :
Փոստի ծախքը կը վճարուի Արմենիաի
խմբագրատունէն :

Հետեւեալ գիրքերն կարելի է
ստանալ Արմենիաի խմբագրատունէն,
իրենց առջեւ նշանակուած գիներով
և փոստի ծախքը խմբագրատունէն
վճարուելով :

Արժէքը կանխիկ չվճարուած՝ գիրք
չղրկուի :

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱՆԵԱՆ
Ա. ՀԱՅ ԳԻՒՅԱԶՆՈՒՂԻ ՄԸ (սպառած) :
Բ. ՀԱՅ ԳԻՒՅԱՅԻ (սպառած) :

Գ. ՍԱԼՄՈՍ ԻՍՐԱԵԼԻ (Հայաստանի
ազատութեան ցանկացող մի Հայի
մաղթանքներն և մտածումներն են
Սաղմոսի ոճով գրուած) : 40 սանթիմ :
Դ. ԱՅԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼՂԱՐԻՈՅ ԵՒ
ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒԼՂԱՐ ԱՊՍԱՄ-
ԲԱՊԵՏԱՅ (Պաշտօնը աղբիւր իր ազա-
տութիւն ձեռք բերելու համար մէկ
գարէ ի վեր արած ջանքերի խիստ
հետաքրքրաշարժ նկարագրութիւնն
է) : 1 ֆր. 50 սանթիմ :

Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒՍՈՒՆԵՐԸ. —
(Հայաստանցիների թշուառութեան
գլխաւոր պատճառներն և մին եղող պան-
դըլիտութիւնը մեր ազգային նոր-

ընտիր վիպասանի գրչին նիւթ եղած
է ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒՍՈՒՆԵՐԸ անուն
վէպին մէջ : Իրական կեանքէ առ-
նուած այդ վէպը որ մաս առ մաս
կը հրատարակուէր Արմենիաի մէջ, ա-
ռանձին տետրակով ևս հրատարակ-
ուած է այժմ և կը ծախուի Մեծ.
Հեղինակին Պարոն Մկրտիչ Թիւթիւն-
ճիւղի մօտ, ինչպէս նաեւ Ար-
մենիաի խմբագրատունը) :

1 ֆր. 20 սանթիմ

Զ. ԳԱՄԱՌՔԱՅԻ ՓԱՌԻՊԱՆ—ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ
ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ յետ այլուրեքն աւարտե-
լուն (Մեծանուն Հայ բանաստեղծին
վերջերս գրած ազատաշունչ ընտիր
ոտանաւորներէն 3ը՝ որոնք իւր «Բա-
նաստեղծութիւններ»-ի հաւաքածային
մէջ չեն գտնուիր, առանձին տետ-
րակով հրատարակուած են) : Այս
տետրակէ որի շահը բարեգործական
մի նպատակի յատկացած է, 50 հա-
տը մէկ անգամէն գնողին կը տրուի
50 հատը 2 ֆրանկ 50 սանթիմի, որ
լսել է հատը 5 սանթիմ կամ 10 փա-
րա թրքական :

Հատով կը ծախուի 0.10 սթիմ.

ԼԵՒՈՆ ԹԱԴԱՆՈՐԻ

ՇԻՐՄԻՆ ՊԱՏԿԵՐԸ

Մեր վերջին թագաւոր Լեւոնի շիր-
մին պատկերն ունենալու համար շա-
տեր կը գինն մեզ տակաւին, թէեւ
վաղուց արդէն յայտարարած ենք թէ
այդ պատկերներ սպառուած են :
Արդ կուգանք յայտնել ցանկացողնե-
րին թէ Արմենիաի Ա տարու 79րդ
թուէն որ այդ պատկեր կը պարունակէ
իւր մէջ և որ այդ պատճառով յատ-
կապէս սովորականէն տարբեր գեղե-
ցիկ թղթի վրայ տպուած է, մի քա-
նի հատ տակաւին միացած կան խըմ-
բագրատունը : Ցանկացողներին կարող
ենք զրկել անոնցմէ, հատը մէկ ֆը-
րանկի, ճանապարհածախքը խմբա-
գրատան վրայ :

Այդ թերթի մէջ մանրամաս տե-
ղեկութիւններ տրուած են նաեւ Լե-
ւոնի գերեզմանին նկատմամբ : Մեր
ընթերցողներ կը յիշեն թէ Արմենիա
լրագիրն էր որ Ա տարու 72ր թուով
(1886 տարի 24) հրաւեր կարդաց Փա-
րիզեան Հայերին մի ուխտագնա-
ցութիւն հաստատել Լեւոն Լուսին-
եանի գերեզմանին և այդ առաջարկի
համեմատ Ա հանդիսաւոր ուխտա-
գնացութիւնն եղաւ 1886 մայիս 18ին,
ինչպէս որ մինչեւ այժմ կը կատարուի
ամեն տարի : Արդ, Արմենիաի վերո-
յիշեալ թուին մէջ, բացի այլ հետա-
քրքրական գրուածներէ, կայ նաեւ
Փարիզէն մի թղթակցութիւն որ սըր-
տայող և գեղեցիկ ոճով կը նկարա-
գրէ այդ առաջին ուխտագնացութիւն
և հետաքրքրական տեղեկութիւններ
կուտայ Սէն-Տընիի այն շիրմի վրայ ուր
հանգչած է մեր տարաբաղդ վերջին
թագաւոր, Լեւոն Լուսինեան :

ՀԱՅ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏԿԵՐԸ

1878ին Պէրլին գնացած Հայ պատ-
ուիրակութեան պատկերը՝ գեղեցիկ
թղթի վրայ առնուած և պատուի-
րակներն անուններն հայերէն և ֆը-
րանսերէն տառերով միանգամայն տը-
պագրուած, կը ծախուի Արմենիաի
խմբագրատունը : Գինն է 1 ֆրանկ,
փոստի ծախքն խմբագրատունէն վը-
ճարուելով :

ԾԱՆՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

— Բաճիկ. — ԿԱՅՅԵՐ Ա. Ե. Բ. Հատորներ.
(Ազգային առաջնակարգ վիպագի-
րաֆիլի այս գիրք կը ծանօ-
թացունէ ընթերցողը տաճկական և
պարսկական Հայաստանի գլխաւոր
տեղերին հետ, հետաքրքրաշարժ տե-
ղեկութիւններ կուտայ քուրդերի զա-
նազան ցեղերի և հայերի գրութեան
վարքի և բարքի մասին : Նա ցոյց կը
տայ այն ծրագիր որին պէտք է հե-
տեւին Հայաստանի մէջ գործել ու-
ղղներն : Մի խօսքով, թէ՛ իւր ազ-
գային ընտիր վիպասանութիւն և թէ՛
իւր հայրենասիրական գործունէու-
թեան վարդապետարան և ծրագիր,
արժան է որ գտնուի այս գիրքը ա-
մեն հայրենասէր Հայի տուն :)

Դին Ա. Հատորին (թղթակագ) 7 ֆր.
Բ. Հատորին (թղթակագ) 8 ֆրանկ
և 50 սանթիմ : Երկու հատորներն
միասին 15 ֆրանկ :

— Բաճիկ. — ՍԱՄՈՒԷԼ (Բաճիկի
հրատարակած ազգային վէպերի վեր-
ջինն է այդ որի նիւթը առնուած է
Դ գարնի Հայերի կեանքէն և որ, բա-
ցի իւր ներշնչած ազատասիրական ըզ-
գացումներէ, հետաքրքրաշարժ տե-
ղեկութիւններ կուտայ այն ժամանակի
Հայերի բարքերին, սովորութիւննե-
րին և այլնի վրայ) : 10 ֆր.

— Գամառ, Բաքիպա. — ԲԱՆԱՍՏԵՂՈՒ-
ԹԻՒՆՆԵՐ. (Ազգային առաջնակարգ
բանաստեղծ Ռ. Պատկանեանցի աղա-
տաշունչ և հրահանգիչ բանաստեղ-
ծութիւններն կը պարունակէ. սկիզբն
գրուած է հեղինակին պատկերով) :
2 ֆր.

Ինչպէս ամեն լրագիրներ, Արմենիաի
ալ կընդունի ծանուցումներ հրատարա-
կելու համար. անոնք որ պէտք կունե-
նան Արմենիաի միջոցով մէկին գիտնալ ա-
նել կամ մի բան յայտարարել, պատրաստ
ենք ընդունիլ իրենց ծանուցումներն ըստ
լրագրական սովորութեան : Ծանուցում-
ներն զիններն նշանակուած են Արմենիաի
ճակատը, տառի վրայ հաշուելով. 1 եր-
կաթագրի (գլխագիր) համար 2 սանթիմ
և 1 բոլորգրի համար 1 սանթիմ : 3 ան-
գամ գրուելիք ծանուցումի գնին վրայ
1/10 և 10 զեղչ կը լինի. 10 և աւելի ան-
գամներ գրուելիք ծանուցումի գնին վը-
րայ 0/10ին 30 զեղչ : Սակարկութիւն չըն-
դունուի :

ՏՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ
Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱՆԵԱՆ
Le Gérant : FÉLIX ENFFANTIN.

ՄԱՐՍԷԼ
Հայերէն տպարան Մ. Փոքրոպայեանի
Marseille. — Imprimerie du Midi, M. SCHICKLE
rue Vacon 50.